

В І Д Г У К

офіційного опонента на дисертаційну роботу Берінчика Дениса Юрійовича «Структура змагальної діяльності й особливості прояву спеціальної працездатності кваліфікованих боксерів», представлену на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання і спорту зі спеціальності: 24.00.01 – Олімпійський і професійний спорт

Актуальність теми дисертації. Підвищення ефективності підготовки висококваліфікованих спортсменів залишається головним напрямком досліджень у спортивній науці. Провідними чинниками, що забезпечують цей процес, є рівень підготовленості атлетів та їх результати їх змагальної діяльності. Причому, саме остання визначає вимоги до спеціальної працездатності спортсмена, як відображення його функціонального стану. Тобто, змагальна діяльність повинна бути визнана центральною ланкою діяльності спортсмена на шляху реалізації його здатностей, отримання результатів та зростання спортивної майстерності.

Сучасний бокс характеризується суттєвим ускладненням змагальної діяльності за рахунок збільшення кількості раундів в поєдинку і збільшення кількості змагань комерційного плану. Наявність його різних видів – аматорський, напівпрофесійний та професійний – обумовила поступове розходження правил змагання, що, у свою чергу, привело до появи різних систем тренування і підготовки. Сучасні зміни регламентів проведення змагань обумовили зміни у підготовці висококваліфікованих боксерів, тобто змагальна діяльність становиться центральною ланкою підготовки спортсменів у цьому виді спорту.

Таким чином, на цей час сформувалася практично нова система «змагальна діяльність – спеціальна працездатність боксерів» і дослідження складових частин і взаємозв'язків у цій системі повинно бути визнано актуальним та перспективним напрямком розвитку спортивної науки. Це й обумовило актуальність дисертаційного дослідження, що рецензується.

Актуальність роботи також визначає той факт, що вона виконана згідно «Зведеного плану НДР у сфері фізичної культури і спорту на 2011–2015 рр.» Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту за темою 2.25

«Моніторинг процесу адаптації кваліфікованих спортсменів з урахуванням їх індивідуальних особливостей» (номер держреєстрації теми: №0112U002530) і темою 2.35 «Критерії оцінки функціонального потенціалу спортсменів високого класу» (номер держреєстрації теми: 0114U001482).

Достовірність і наукова новизна отриманих результатів. Вірогідність отриманих результатів і висновків забезпечена їх всебічним обґрунтуванням, відповідністю методів дослідження меті та задачам дослідження; достатньою тривалістю дослідження, якісним і кількісним аналізом його результатів; використанням репрезентативного обсягу вибірки та доцільним і коректним застосуванням методів математичної статистики під час обробки і аналізу отриманих у дослідженні даних.

Дисертація має суттєву наукову новизну. В ній вперше вперше показано відмінність структури змагальної діяльності в боксі в залежності від регламенту проведення змагань; здійснено комплексну оцінку спеціальної працездатності кваліфікованих боксерів з одночасним визначенням реакції їх кардіореспіраторної системи в умовах спеціалізованих тестів, що дозволило підвищити ефективність тренувального процесу і результативність змагальної діяльності в боксі; визначено особливості функціонального та метаболічного забезпечення спеціальної працездатності кваліфікованих боксерів в різних раундах боксерського поєдинку, які впливають на результативність змагальної діяльності в боксі; встановлена залежність між спеціальною і загальною працездатністю кваліфікованих боксерів та основних характеристик аеробних і анаеробних можливостей спортсменів; показана можливість корекції тренувального процесу кваліфікованих боксерів шляхом удосконалення структури їх функціональної підготовленості з урахуванням розвитку факторів стійкості, рухливості і економічності в структурі функціональної підготовленості боксерів і регламенту їх змагальної діяльності;

Отримані результати дозволили доповнити та розширити наявні уявлення про фактори, що впливають на підвищення результативності змагальної діяльності кваліфікованих спортсменів на сучасному етапі розвитку боксу. Автором підтверджено відомості щодо значущості основних показників кардіореспіраторної системи для оцінки адаптаційного статусу атлетів кікбоксингу.

Якість використаних для дослідження методів, репрезентативність отриманих результатів. Схема виконання роботи передбачає можливість одержання повної й об'єктивної інформації при послідовному виконанні намічених задач, причому відомості, отримані на попередніх етапах, стали основою планування наступних етапів дослідження. У роботі використані такі методи, як аналіз і узагальнення наукової і науково-методичної літератури, аналіз відеозаписів змагальної діяльності і офіційних протоколів змагань з боксу, тестування спеціальної працездатності боксерів, педагогічне тестування з використанням ергометричних і фізіологічних методів оцінки функціональної підготовленості спортсменів, математико-статистичні методи обробки результатів дослідження. Адекватність підбору методів дозволяє вважати отримані результати об'єктивними.

Рекомендації по подальшому використанню результатів праці та доцільність продовження і розвитку відповідних досліджень. Отримані результати мають суттєву практичну значущість. Вони дозволяють оптимізувати підготовку кваліфікованих боксерів, здійснювати індивідуальну корекцію тренувального процесу для вдосконалення тих факторів функціональної підготовленості боксерів, які впливають на ефективність змагальної діяльності з урахуванням регламенту проведення змагань в боксі.

Матеріали дисертації апробовані і впроваджені в практику підготовки спортсменів збірної команди України з боксу, та у навчально - методичний процес Національного університету фізичного виховання і спорту, про що свідчать відповідні акти впровадження.

Оцінка наукової та літературної якості складу матеріалу і стилю дисертації. Дисертація написана літературною українською мовою, автор добре володіє матеріалом та вільно його викладає. Характер та стиль оформлення дисертації повністю відповідають загальним вимогам.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації. Структура викладення дисертаційного матеріалу є традиційною, такою, що є прийнятною для наукових робіт подібного плану. Матеріали дисертації викладені на 246 сторінках, вона складається зі вступу, п'яти розділів, практичних рекомендацій, висновків, списку використаних літературних джерел (232 джерела), додатків. Робота ілюстрована 27

таблицями і 10 рисунками.

У вступі дисертант обґрунтовує вибір теми дослідження, показує її зв'язок із науковими програмами, визначає об'єкт та предмет, формулює мету та завдання роботи, розкриває наукову новизну та практичне значення отриманих результатів, наводить відомості щодо апробації результатів та публікацій.

У аналітичному огляді літератури автор проводить комплексний аналіз наявних літературних джерел, присвячених особливостям структури змагальної діяльності в єдиноборствах, наявним відмінностям змагальної діяльності в любительському, напівпрофесійному і професійному боксі, особливостям підготовки кваліфікованих боксерів на етапі максимальної реалізації індивідуальних можливостей з урахуванням відмінностей їх змагальної діяльності та спеціальній працездатності кваліфікованих боксерів в процесі реалізації функціональних можливостей.

Проведений аналіз дозволив авторові виділити наявні протиріччя між різними системами підготовки боксерів у аматорському, напівпрофесійному та професійному боксі. Відмінність систем підготовки та правил змагань обумовлює відмінності навантаження та різні критерії успішності. Наявна ситуація обумовлює необхідність аналізу саме змагальної діяльності, як основного критерію успішності, яка, у свою чергу, визначається функціональним станом спортсменів. Тобто, вже під час аналізу літературних джерел автор доводить необхідність аналізу функціональної підготовленості спортсменів, підкреслює важливість виділення тих факторів функціональної підготовленості боксерів високої кваліфікації, що обумовлюють високу спеціальну працездатність, що є ще одним доказом актуальності і важливості дослідження.

Другий розділ містить відомості щодо програми, матеріалів та методів, використаних під час роботи. Досягнення мети та виконання задач дослідження здійснено за допомогою спеціально розробленої програми, згідно з якою дослідження проведено у три етапи. Загальна кількість учасників склала 28 кваліфікованих спортсменів-чоловіків у віці 19-31 років з високим рівнем спортивної кваліфікації (КМС, МС, ЗМС), які були поділені на групи в залежності від версій боксерських турнірів.

Використані у роботі методи цілком відповідають поставленим завданням, є загально визнаними та репрезентативними, а використані методики статистичної обробки є адекватними, що дають змогу отримати вірогідні результати.

Третій розділ присвячений дослідженню структури змагальної діяльності кваліфікованих боксерів у любительському, напівпрофесійному і професійному боксі. Автором визначено відмінності у проявах спеціальної працездатності кваліфікованих боксерів, а також специфічні характеристики функціонального і метаболічного забезпечення працездатності. Проведений аналіз дозволив виділити основні критерії оцінки змагальної успішності та порівняти особливості їх реалізації у аматорів, напівпрофесіоналів та професіоналів. В цьому розділі автор робить висновок, що з'ясовані відмінності залежать як від регламенту поєдинку, так і від особливостей їх функціональної підготовленості. Тобто, отримані результати є підґрунтям досліджень, результати яких наведено у наступних розділах роботи.

Четвертий розділ повинен бути визнаний центральним розділом дисертації. У ньому наводяться відомості щодо функціональної підготовленості в структурі спеціальної працездатності кваліфікованих боксерів з урахуванням специфіки змагальної діяльності.

Проведений аналіз фізичної працездатності і реакції кардіореспіраторної системи кваліфікованих у боксерів, які виступають в різних версіях боксерських турнірів, показав, що виявлені відмінності пов'язані із рівнем загальної витривалості і особливостями мобілізації аеробних і анаеробних механізмів енергозабезпечення в різних умовах виконання напруженої фізичної роботи. Представлені автором дані свідчать про значення рівня базового аеробного і анаеробного потенціалу організму кваліфікованих боксерів для подальшої його ефективної реалізації в умовах виконання спеціальних тренувальних і змагальних навантажень. Високих показників фізичної працездатності боксери досягають різними шляхами, за рахунок різного співвідношення аеробних і анаеробних процесів в енергозабезпеченні напруженої фізичної роботи.

Як перевагу роботи необхідно зазначити підрозділи, присвячені аналізу кардіореспіраторної системи на різні види фізичних навантажень. Наведені в

них результати дозволяють рекомендувати використані тести при моніторингу функціонального стану спортсменів.

Отримані відомості щодо рівня функціонування кардіореспіраторної системи, стійкості функціональних та метаболічних реакцій до ацидозу дуже важливі у моніторингу стану атлетів, оскільки дозволяють виявляти стани на межі норми та патології, своєчасно їх корегувати за допомогою ергогенних заходів.

Проведений аналіз та узагальнення результатів стверджують, що послідовне виконання поставлених завдань дозволило автору досягти мети дисертаційної роботи, ще раз доводять наукову новизну та практичну значущість дисертації.

Наукові положення, сформульовані в дисертації, базуються на достатній кількості експериментальних досліджень, мають науково обґрунтований характер, логічно пов'язаний з отриманими результатами. Висновки, що зроблені у роботі, є логічними, відбивають реалізацію поставлених завдань, містять найбільш важливі наукові і практичні результати, одержані в дисертації, та необхідний цифровий матеріал. Автореферат відображає зміст дисертації.

Автор має достатню для кандидатської дисертації кількість публікацій, що відбивають одержані результати – у 11 наукових працях, з них 5 праць опубліковано у фахових виданнях України, з яких 2 включено до міжнародних науково метричних баз, 1 публікація у науковому періодичному виданні іншої держави, 5 публікацій апробаційного характеру, 1 публікація додатково відображає наукові результати дисертації.

Робота апробована на представницьких наукових конференціях, включаючи міжнародні.

Оцінюючи в цілому позитивно дисертацію Берінчика Дениса Юрійовича, необхідно у порядку дискусії зупинитися **на питаннях**, що виникли під час ознайомлення із роботою, а саме:

1. які переваги має нотаційна система запису двобою? Чому саме вона була використана у дослідженні? Чому для оцінки змагальної діяльності не були використані професіографічні методи? На тлі заяв про професійну діяльність боксерів вони були б цілком доречні.

2. чи можна вважати на підставі даних, наведених на сторінках 84-85, що різні за ступенем професійності боксери мають різні та багато в чому протилежні тактики ведення двобою? Чим обумовлені ці відмінності?
3. чим можна пояснити високу позитивну кореляцію між кількістю нанесених ударів та рівнем ЧСС (с.93)?
4. чим можна пояснити, що величина кореляції між кількістю нанесених ударів та виділенням вуглекислого газу більше ніж з киснем (с.94)?
5. чим можна пояснити результати факторного аналізу з виділенням одного фактора, пов'язаного із газообміном (с.105)?
6. чим можна пояснити відмінності у рівні фізичної працездатності боксерів різних за професійним рівнем при виконанні тесту (с. 119)?
7. в роботі йде річ про антропометричні особливості спортсмена, але конкретні результати не наводяться. Що саме, на ваш погляд, визначає успішність у боксі?
8. як саме проводилася формалізована оцінка ступеню розвитку фізичної працездатності спортсменів (с.222)? Який тип шкали було використано?
9. За даними рис. 5.3 – найбільший внесок у структуру функціональної підготованості мають стійкість та рухливість – дві протилежні якості. Як це можна пояснити?

Однак слід зазначити, що ці питання не знижують актуальності, новизни та практичної значущості дисертаційної роботи та не впливають на її загальну високу позитивну оцінку.

ВИСНОВОК

Дисертація Берінчика Дениса Юрійовича «Структура змагальної діяльності й особливості прояву спеціальної працездатності кваліфікованих боксерів», що представлена на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання і спорту за спеціальністю 24.00.01 – олімпійський і професійний спорт, є самостійною, закінченою науково-дослідною роботою, що виконана на актуальну тему, має вагомим теоретичне та практичне значення і в повній мірі відповідає вимогам п.11 Постанови КМ України від 24 липня 2013 р. № 567 «Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», що

пред'являються до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук, а її автор заслуговує присудження наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання і спорту за спеціальністю 24.00.01 – олімпійський і професійний спорт.

Офіційний опонент,
завідувач кафедри гігієни та фізіології
людини Харківської державної
академії фізичної культури, доктор
медичних наук, професор

Л.В.Подрігало

Проректор з науково-педагогічної
роботи Харківської державної академії
фізичної культури, доктор
педагогічних наук, професор

С.І.Ткачов

Підпис *Подрігало Л.В., Ткачова С.І.*
Засвідчую
Начальник відділу кадрів
«» 20 р.

Відгуки отримано 21.05.2018 р.

М.С.М.